

Phraseologismen als Euphemismen im Niederländischen und Polnischen

Abstract

Phraseologisms as Euphemisms in Dutch and Polish

There are quite numerous taboo words in Dutch which, because of sexual, religious or political reasons, are passed over in linguistic communication. Instead of taboo words one uses euphemisms. This research paper concerns euphemisms which are used in order to substitute taboo words; some of them are phraseologisms. At first, they are divided on the basis of Roberta Rada's criteria into metaphorical, metonymical, and synecdochic, then the Dutch euphemisms under investigation are further subdivided into the following three types of equivalence in Polish: full, partial, and descriptive.

What may seem striking is the fact that euphemistic phraseology of the equivalence type I and II is the most numerous, while the equivalence of type III occur rather seldom. The investigated corpus contains 77 euphemisms. Equivalence to Type I includes 29 examples, which represent 37.66% of the analysed corpus. Equivalence to Type II includes 37 items, which represent 48.05% of the corpus, and the equivalence to Type III—11 euphemistic expressions, which form 14.28% of the analysed corpus. The results seem to prove that the non-genetic relationship between the NL. and Pl. is also reflected in the low correlation between euphemistic phraseology of these two languages. Another fact important in this context is that only 37.66% of the examined NL. euphemisms corresponding to Pl. have the same meaning and the same imagery.

Keywords: Dutch metaphorical, metonymical and synecdochic euphemisms, Polish equivalents of Dutch euphemisms.

Das Niederländische (fortan: Nl.) verfügt — wie auch andere Sprachen — über bestimmte Tabuwörter, die man auch als Sprachtabus oder Dysphemismen bezeichnet. Aus sexuellen, religiösen bzw. politischen Gründen werden sie normalerweise in der Kommunikation gemieden und an ihrer Stelle gebraucht man meistens Euphemismen. Somit können Dysphemismen als primär und Euphemismen als sekundär aufgefasst werden. Verwandte Kategorien wie Schimpfwörter, Flüche und Blasphemien sind hier außer Acht gelassen, denn sie werden von der Malediktologie untersucht, die unlängst als eine neue Disziplin etabliert worden ist.

Eine kurze und pragmatische Definition des Euphemismus kann man im *Lexikon der Sprachwissenschaft* von Hadumod Bußmann (2002; 205-206) vorfinden. Dort wird er definiert als „beschönigender Ersatz für ein anstößiges Wort (Tabuwort) mit pejorativer Konnotation, z.B. *einschlafen, heimgehen* für *sterben, hinter Gittern, Gottseibeius*, oft mit persuasiver Absicht im politischen Sprachgebrauch: *Nullwachstum, Entsorgung, Befriedung*“.

H. Bußmann (2002; 206) hebt in ihrer oben stehenden Definition noch ein typisches Merkmal der Euphemismen hervor. „Wie die Hyperbel verliert der Euphemismus durch häufigen Gebrauch seine Funktion, so dass ein neuer Euphemismus an seine Stelle tritt, z.B. *Abort, Klosett, WC, Toilette* [...]“. P. Bąk (2012; 61) nennt diese Erscheinung Inflation von Euphemismen und verdeutlicht sie mit Hilfe von folgenden Beispielen: *Krüppel*, → *Invalide* → *Behinderter* → *Mobilitätseingeschränkter*; *Hure* → *Prostituierte* → *Callgirl*.

Der vorliegende Beitrag, der korpusbasiert ist und konfrontativen Charakter hat, verfolgt zwei Ziele.

- 1) Zuerst werden wir hier kurz eine besondere Gruppe von phraseologischen Euphemismen des Nl. Charakterisieren.
- 2) Danach präsentieren wir polnische (fortan: pl.) Äquivalente der ausgewählten nl. phraseologischen Euphemismen. Diese Frage ist — insofern wir es überblicken können — von der Forschung noch nicht behandelt worden. Sie ist aber schon aus diesem Grund besonders aufschlussreich, dass es in diesem Fall um Euphemismen zweier genetisch nicht verwandter Sprachen geht: einerseits einer germanischen und andererseits einer slawischen Sprache.

Euphemismen erfreuen sich sichtlich einer Popularität in der nl. Sprachgemeinschaft. Die nl. Gegenwartssprache verfügt bereits über drei populärwissenschaftliche, praktisch orientierte Euphemismenwörterbücher, die in den letzten dreißig Jahren herausgegeben worden sind.

- a) R. Reinsma, *Prisma van de eufemismen. De knaldempers van de taal*, Utrecht 1992,
- b) M. De Coster, *Woordenboek van eufemismen en politiek correct taalgebruik*, Amsterdam [etc.] 2001,
- c) T. den Boon, *Van anders begaafd tot zwemandjes en 1098 bedekte termen*, Antwerpen 2008.

Zugleich soll aber dabei vermerkt werden, dass theoretische Arbeiten in diesem Bereich bis jetzt noch nicht vorhanden sind, wenn es um nl. Euphemismen geht. Als eine Ausnahme kann hier die Monographie *Het latrinaire gebeuren. De geschiedenis van het w.c.* von D. Lamarcq (1993) angesehen werden.

Als Grundlage für den vorliegenden Beitrag haben wir uns für das neueste nl. Euphemismenwörterbuch von Ton den Boon (2008), dem Hauptredakteur des dreibändigen *Grote Van Dale*, des maßgebenden Wörterbuchs der nl. Gegenwartssprache, entschieden. Dieses

Euphemismenlexikon ist praktisch orientiert. Darin sind solche Euphemismen enthalten, die bereits zum festen Bestandteil des nl. Wortschatzes gerechnet werden können. Es erhebt aber — wohl gemerkt — keinerlei Anspruch auf Vollständigkeit, denn es verzeichnet nur 1100 nummerierte, alphabetisch angeordnete, populäre Euphemismen, die zur Zeit im Nl. gebräuchlich sind. Ausschlaggebend für unsere Entscheidung war seine benutzerfreundliche Mikrostruktur. In jedem Wörterbuchartikel gibt es nämlich neben einer kurzen Erläuterung des jeweiligen Euphemismus auch einen oder mehrere verdeutlichende Belege. Diese Angaben erleichtern erheblich die Suche nach pl. Äquivalenten der jeweiligen nl. Euphemismen. Hier wird einer von solchen Wörterbuchartikeln angeführt.

- **Humanitaire interventie** — gewapend ingrijpen in een staat door een andere staat, een groep staten of een internationale organisatie, zonder dat de staat daar toestemming voor heeft gegeven, met als doel massale mensenrechtenschendingen te beëindigen — Versluitende uitdrukking die het gebruik van machtsmiddelen (wapens) onvermeld laat. Het element *humanitair* verleent de uitdrukking een positieve connotatie. *Humanitaire interventie is de schadelijkste en hoogmoedigste vorm van ontwikkelingshulp. Vrijwel alle interventies van het afgelopen decennium zijn rampzalig verlopen.* (NRC, 5-10-2007). (Den Boon 2008; 114).

Besonders auffallend ist die Tatsache, dass zahlreiche von Den Boon lemmatisierte nl. Euphemismen Sex und benachbarte Gebiete, d.h. primäre Geschlechtsmerkmale von Männern und Frauen, Geschlechtsverkehr, Masturbation, Prostitution, Homosexualität sowie Fruchtbarkeit, Menstruation, Zeugung, Schwangerschaft, Geburt usw. betreffen. Als Beispiele werden im Weiteren bekannte Euphemismen aus diesem Bereich genannt.

met iem. het bed delen — dzielić z kimś łoże,
 naar bed gaan — pójść (z kimś) do łóżka,
 de beest met twee ruggen maken — spółkować z kimś; odbyć / odbywać stosunek;
 mieć stosunek,
 een beurt geven, krijgen — spółkować z kimś; odbywać / odbyć stosunek; mieć
 stosunek,
 de bloemetjes buitenzetten — romansować,
 het doen — robić to,
 eroverheen gaan — spółkować z kimś,
 aan zijn, haar gerief komen — osiągnąć orgazm,
 zij hebben iets met elkaar — coś między nimi jest,
 het houden met iem. — trzymać z kimś,
 intiem zijn met iem. — utrzymywać bliższe stosunki / zażyłe stosunki,
 de koffer induiken — iść z kimś do łóżka,
 de liefde bedrijven — uprawiać miłość / seks,
 een nummertje maken — zrobić numer,
 plat gaan — uprawiać z kimś seks,
 een punt zetten — odwalić / strzelić numer / numerek,
 aan de scharrel gaan, zijn — romansować,
 slapen met iemand — spać z kimś, przespać się z kimś,
 vadertje en moedertje spelen — bawić się w tatusia i mamusię,
 Venus dienen, offeren — kochać się z kimś.

Bemerkenswert und zugleich überraschend ist allerdings, dass auch solche Bereiche wie Tod, Kriminalität und Psychiatrie besonders reich an Euphemismen sind. Als Belege können hier geläufige Euphemismen erwähnt werden, die sich auf den Tod beziehen

de laatste adem uitblazen — wyzionąć ducha,
 het loopt af met hem — koniec z nim; jest bliski końca,
 de geest geven — oddać ducha / duszę Bogu,
 de levensgeesten waren geweken — oddał / wyzionął ducha; zasnął na wieki,
 nu is hij uit zijn lijden verlost — on już nie cierpi; ± nastąpił kres cierpienia / męczarni,
 het loodje gelegd hebben — odejść z tego świata,
 hij zal het niet navertellen — ± już nie piśnie ani słówka; ± już nie otworzy gęby,
 de ogen sluiten — zamknąć oczy,
 de strijd gestreden hebben — pożegnać się ze światem doczesnym,
 het tijdelijke met, voor het eeuwige verwisselen — pożegnać się ze światem doczesnym; przenieść się do wieczności,
 tot de vaderen verzameld worden — połączyć się z przodkami; przenieść się na łono Abrahama,
 op het veld van eer blijven, vallen — polec na polu chwały,
 de weg van alle vlees gaan — oddać ducha / duszę Bogu,
 de wereld verlaten — pożegnać się ze światem; pożegnać / rozstać się z tym światem;
 wyprowadzić się na tamten świat; zejść ze świata / z tego świata,
 naar de andere wereld gaan, verhuizen — przenieść się na tamten świat,
 onder de groene zoden liggen — wachać kwiatki od spodu.

Anhand der oben genannten Beispiele lassen sich zwei Beobachtungen über solche nl. Euphemismen machen, die Phraseologismen sind.

- 1) Einerseits gibt es eine Reihe nl. Euphemismen, die mehrere Entsprechungen im Pl. haben, die auch Phraseologismen sind, z.B. *het tijdelijke met, voor het eeuwige verwisselen — pożegnać się ze światem doczesnym; przenieść się do wieczności.*
- 2) Andererseits sind auch solche Euphemismen im Nl. vorhanden, die die man im Pl. nicht als Phraseologismen, sondern nur umschreibend wiedergeben kann, z.B. *aan Bacchus offeren — upijać się.*

Bei der Suche nach pl. Äquivalenten zu nl. Euphemismen haben wir im Weiteren vom *Słownik eufemizmów polskich* von Anna Dąbrowska (1998) Gebrauch gemacht. Dieses Wörterbuch, das erste dieser Art für das Pl., besteht aus 2596 nummerierten Wörterbuchartikeln. Sein größter Vorteil liegt meines Erachtens darin, dass seine Mikrostruktur benutzerfreundlich ist. Es ist in 16 thematische Gruppen angeordnet und mit einem Wortregister versehen, das das Nachschlagen erleichtert. Dabei setzt sich jeder Wörterbuchartikel aus drei Teilen zusammen. Der Reihe nach enthält er also den jeweiligen Euphemismus, seine Erläuterung sowie einen passenden Beleg.

Bezüglich der Form von Euphemismen unterscheidet die deutsche Sprachwissenschaftlerin S. Luchtenberg (1985; 131-138) folgende Kategorien im Deutschen:

verallgemeinernde Ausdrücke: *ein Ding drehen, es war etwas zwischen ihnen, es machen,*
 Leerformeln: in der politischen Rede (ohne angegebene Beispiele),
 Mehrsinnigkeit (Polysemie): *einschlafen* = sterben,

Zahlen: 00 = Toilette, 175ger = Homosexueller, § 16 (Schwangerschaftsabbruch),
 Fremdwörter: *Hämorrhoiden*, *Menstruation*, *Tumor*, *transpirieren*,
 Auslassungen: *ein bisschen zu viel haben*, *einen weg haben*, *sich einen genehmigen*, *du
 kannst mich mal*, *einen streichen lassen*,
 Abkürzungen: *WC*, *H-Bombe*, *ABC-Waffen*,
 lautliche Differenzierungen: *Uhr mit H* = Hure, *Fliegen ohne F* = Lügen.

Man muss hier die Tatsache hervorheben, dass verschiedenartige Typen nl. Phraseologismen häufig in der Funktion von Euphemismen vorkommen (Fleischer 1993; 120, Luchtenberg 1985; 143-144), z.B. *in adamskostuum* — w stroju Adama, *onder invloed* — w stanie nietrzeźwym, *halve waarheid* — półprawda, *te diep in het glaasje gekeken hebben* — zagłądać do kieliszka, *waar de keizer te voet gaat* — tam, gdzie król piechotą chodzi. Um den Rahmen des vorliegenden Beitrages nicht zu sprengen, werden wir uns im Weiteren auf verbale Phraseologismen des Nl. beschränken, die als Euphemismen verwendet werden.

In der anschließenden Analyse der gewählten nl. Euphemismen, die Phraseologismen sind, gehen wir von den einschlägigen Überlegungen von R. Rada (2001; 116) aus, die sie auf dt. Phraseologismen bezogen hat. Dabei werden von ihr metaphorische, metonymische und synekdochische Euphemismen unterschieden. Hier gilt es aber einschränkend darauf hinzuweisen, dass ihre Einteilung sich nicht in jedem Einzelfall ohne weiteres durchführen lässt.

In Bezug auf metaphorische Euphemismen hat R. Rada (2001; 116) die folgende Definition geprägt: „Unter metaphorischen Euphemismen verstehe ich in Anlehnung an Baldauf (...) Euphemismen, bei denen wir es mit der Projektion eines ICM [= Idealized Cognitive Model] eines Erfahrungsbereichs auf einen anderen zu tun haben. [...] Das sprachliche Zeichen *Banane* versprachlicht in seiner nichteuphemistischen Bedeutung ein Konzept, das Teil des OBST-ICM ist. In seiner euphemistischen Verwendung meint es den männlichen Geschlechtsteil“.

Im Weiteren setzt R. Rada (2001; 117) ihre diesbezüglichen Ausführungen folgendermaßen fort: „Viele euphemistische Phraseologismen im Zusammenhang mit dem Tod und Sterben sind ebenfalls metaphorisch motiviert. Insbesondere denke ich hier an Beispiele wie *Gott hat ihn abberufen*, *den letzten Kampf kämpfen*, *den letzten Weg gehen*, *das letzte Vaterunser beten* oder *in die ewigen Jagdgründe zurückgehen*, die vor dem Hintergrund ENDE / ABSCHLUSS — ICM charakterisiert werden können. Auch hier ist eine wichtige Eigenschaft der ICM ersichtlich, nämlich, dass sie kulturell bedingt sind“.

Zu den bekanntesten metaphorischen euphemistischen Phraseologismen des Nl. können u.a. folgende gerechnet werden:

de aardappels afgieten — odlewać kartofle /ziemniaki,
 de laatste adem uitblazen — oddać / wyzionąć ducha,
 de beest met twee ruggen maken — spółkować z kimś,
 de geest geven — oddać / wyzionąć ducha; oddać ducha / duszę Bogu,
 de levensgeesten waren geweken — oddał / wyzionął ducha; zasnął na wieki,
 het loodje gelegd hebben — odejść z tego świata,
 de ogen sluiten — zamknąć oczy,
 een punt zetten — odwalić / strzelić numer / numerek,
 de strijd gestreden hebben — pożegnać się ze światem doczesnym / z tym światem,

het tijdelijke met, voor het eeuwige verwisselen — pożegnać się ze światem doczesnym / z tym światem; przenieść się do wieczności,
 tot de vaderen verzameld worden — połączyć się z przodkami; przenieść się na łono Abrahama,
 de weg van alle vlees gaan — oddać ducha / duszę Bogu,
 de wereld verlaten — pożegnać się ze światem; pożegnać / rozstać się z tym światem,
 naar de andere wereld gaan, verhuizen — przenieść się na tamten świat; przejechać się na tamten świat,
 onder de groene zoden liggen — wachać kwiatki od spodu.

S. Luchtenberg (1985; 128) stellt ihrerseits zusätzlich fest, „dass ein großer Teil der Euphemismen in der deutschen Sprache Metaphern sind.“ Wie es scheint, kann diese Feststellung auch auf nl. Euphemismen bezogen werden.

Über metonymische euphemistische Phraseologismen finden wir bei R. Rada (2001; 119) folgende Definition: „Die metonymischen Euphemismen heben also in ihrer aktuellen euphemistischen Bedeutung jeweils einen Teil, einen Aspekt desselben ICM hervor. Dadurch fokussieren sie einen Aspekt über Gebühr. Es muss immer ein Aspekt sein, zu dem Anstößigkeit, Gefahr oder Peinlichkeit nicht assoziiert werden. So benennen die Euphemismen für den Geschlechtsverkehr jeweils Handlungen, die vor (*ins Bett gehen, beiliegen*), oder nach dem Koitus (*beischlafen, mit jmdm. schlafen*) erfolgen, fokussieren also Aspekte, die im Hörer neutrale Assoziationen hervorrufen“.

Zu den bekanntesten nl. metonymischen euphemistischen Phraseologismen gehören in dem von uns analysierten Korpus u.a. folgende:

met iem. het bed delen — dzielić z kimś łóżko,
 naar bed gaan — pójść (z kimś) do łóżka,
 te diep in het glaasje gekeken hebben — zagładać do kieliszka,
 de hand an zichzelf slaan — odebrać sobie życie; skończyć ze sobą; targnąć się na życie,
 de ogen sluiten — zamknąć oczy,
 slapen met iemand — spać z kimś.

In Bezug auf synekdochische Euphemismen findet man bei R. Rada (2001; 120) folgende Ausführungen: „Synekdochische Euphemismen, die durch die Beziehung zu Konzeptionen der übergeordneten Ebene beschrieben werden können. In einer Reihe von [...] Euphemismen kommen sog. verallgemeinernde Ausdrücke, wie z.B. *Ding, etwas machen, es tun, es war etwas zwischen ihnen* vor. Sie verfügen über eine außerordentlich große Bedeutungsextension, versprachlichen daher ein sehr unbestimmtes, ungenaues Konzept, das vor dem Hintergrund vieler ICMs charakterisiert werden kann. Deshalb können sie im entsprechenden Kontext, der die ICMs evoziert, zur euphemistischen Umschreibung der verschiedensten Dinge und Ereignisse dienen“.

Zu den wenigen nl. synekdochischen euphemistischen Phraseologismen können u.a. folgende gerechnet werden:

zich iets aandoen — odebrać sobie życie; skończyć ze sobą; targnąć się na życie,
 gekke dingen doen — popelnąć głupstwo; robić głupstwa,
 het doen — robić to,
 zij hebben iets met elkaar — coś między nimi jest,
 het houden met hem — trzymać z kimś.

Nl. Euphemismen, die Phraseologismen sind, lassen sich — ähnlich wie andere nl. Phraseologismen — in vollidiomatische, teilidiomatische bzw. nicht idiomatische einteilen.

Zu den vollidiomatischen Euphemismen gehören u.a. folgende: *te diep in het glaasje gekeken hebben* — zagłądać do kieliszka, *het loodje gelegd hebben* — odejść z tego świata, *achter het raam zitten* — uprawiać najstarszy zawód świata. Zu den teilidiomatischen Euphemismen können beispielsweise gerechnet werden: *met iem. het bed delen* — dzielić z kimś łóże, *er een eind aan maken* — skończyć ze sobą, *de liefde bedrijven* — uprawiać miłość / seks. Zur Gruppe der nicht idiomatischen Euphemismen sind u.a. folgende zu rechnen: *de wereld verlaten* — pożegnać się ze światem; pożegnać / rozstać się z tym światem, *tot zwijgen brengen* — zgładzić kogoś.

Die Bildsprache nl. Euphemismen, die Phraseologismen sind, kann man als realistisch oder surrealistisch betrachten. In den meisten Fällen liegt eine realistische Bildhaftigkeit vor, die ein durchschnittlicher Muttersprachler des Nl. nachvollziehen kann, z.B. *de aardappels afgieten* (wörtlich: die Erdäpfel abgießen) — odlewać kartofle / ziemniaki, *de bloemetjes buitenzetten* (wörtlich: die Blumen vor die Tür setzen) — romansować, *het loodje gelegd hebben* (wörtlich: das Bleistückchen weggelegt haben) — odejść z tego świata. Seltener sind Euphemismen mit einer surrealistischen Bildsprache zu finden, deren Nachvollziehen mitunter erhebliche Schwierigkeiten bereiten kann, z.B. *het beest met twee ruggen maken* (wörtlich: ein Tier mit zwei Rücken machen) — spółkować z kimś, *de koffer induiken* (wörtlich: in den Koffer eintauchen) — iść z kimś do łóżka, *onder de groene zoden liggen* (wörtlich: unter den grünen Plaggen liegen) — wąchać kwiatki od spodu.

Der vorliegende Beitrag ist korpusorientiert. Das analysierte Korpus umfasst 77 nl. Euphemismen, die Phraseologismen sind. Je nach der Bedeutung und Bildsprache ihrer pl. Entsprechungen lassen sie sich in drei Äquivalenztypen einteilen: vollständige, teilweise und umschreibende Äquivalente.

Äquivalenztyp I. Im untersuchten Korpus werden dazu 29 nl. euphemistische Phraseologismen gerechnet, deren pl. Äquivalente dieselbe Bedeutung sowie dieselbe Bildhaftigkeit aufweisen.

de **aardappels** afgieten — odlewać kartofle / ziemniaki,
 de laatste **adem** uitblazen — wyzionąć ducha,
 met iem. het **bed** delen — dzielić z kimś łóże,
 naar **bed** gaan — pójść (z kimś) do łóżka,
 zijn **behoefte** doen — załatwić swoją potrzebę,
 de **broekriem** aanhalen — zaciskać / zacisnąć pasa,
 het **doen** — robić to,
 de **geest** geven — oddać ducha / duszę Bogu,
 te diep in het **glaasje** gekeken hebben — zagłądać do kieliszka,
 het **heft** in eigen hand nemen — brać / ująć ster (w dłonie, w swoje ręce),
 de **Here** heeft ... thuisgehaald — Bóg wezwał go do siebie,
 het **houden** met hem — trzymać z kimś,
 zij hebben **iets** met elkaar — coś między nimi jest,
intiem zijn met iem. — być w zażyłości,
 waar de **keizer** te voet gaat — tam, gdzie król piechotą chodzi,
 waar de **koning** te voet gaat — tam, gdzie król piechotą chodzi,
 uit het **leven** scheiden — pożegnać się z życiem,

de **liefde** bedrijven — uprawiać miłość / seks; dokonać aktu miłosnego,
 een **nummertje** maken — zrobić numer / numerek,
 in **observatie** liggen, zijn — ± wziąć / przyjąć na obserwację,
 de **ogen** sluiten — zamknąć oczy;
slapen met iemand — spać z kimś; przespać się z kimś,
vadertje en moedertje spelen — bawić się w tatusia i mamusię,
 op het **veld** van eer blijven vallen — polec na polu chwały,
 op, tijdens de **vlucht** neergeschoten — zastrzelony podczas próby ucieczki,
 de **wereld** verlaten — pożegnać się ze światem; pożegnać się z tym światem,
 naar de andere **wereld** gaan, verhuizen — przenieść się na tamten świat; przejechać się
 na tamten świat,
 naar de andere **wereld** helpen — wyprawić kogoś na tamten świat,
 tot **zwijgen** brengen — zgładzić kogoś; odebrać komuś życie.

Äquivalenztyp II. Dazu rechnet man 37 nl. euphemistische Phraseologismen, deren pl. Entsprechungen dieselbe Bedeutung tragen, aber eine andere Bildsprache haben.

zich iets **aandoen** — odebrać sobie życie, skończyć ze sobą, targnąć się na życie,
 naar **achteren** gaan — iść, pójść, wyjść za (swoją) potrzebą,
 het **loopt af** met hem — koniec z nim; jest blisko końca,
afstand van het leven doen — odebrać sobie życie; skończyć ze sobą; targnąć się na
 życie,
 ontheffen van zijn **ambt** — zdjąć kogoś z urzędu,
 de **beest** met twee ruggen maken — spółkować z kimś,
 een **beurt** geven, krijgen — odbywać / odbyć stosunek; mieć stosunek,
 gekke **dingen** doen — popełnić głupstwo,
 er een **eind** aan maken — skończyć ze sobą,
 eroverheen **gaan** — spółkować z kimś,
 plat **gaan** — iść do łóżka,
gelegenheid geven — uprawiać stręczycielstwo,
 zijn **gevoeg** doen — załatwić się; załatwić potrzebę naturalną,
 de **hand** aan zichzelf slaan — targnąć się na życie,
 zijn **handen** niet kunnen thuishouden — posunąć się do rękoczynów; rozpocząć
 bójkę, de **koffer** induiken, in de koffer duiken — iść z kimś do łóżka,
 de **levensgeesten** waren geweken — zasnął snem wiecznym; usnął na wieki,
 hij **maakt** het niet meer lang — on już długo nie pociągnie; on stoi nad grobem; patrzy
 na księżą oborę,
 nodig **moeten** — przyparło / przypiliło kogoś,
 hij zal het niet **navertellen** — ± już nie piśnie ani słówka; ± już nie otworzy gęby,
 iemand op **non-actief** stellen — odstawić kogoś na boczny tor,
 een **punt** zetten — odwalić / strzelić numer / numerek,
 achter het **raam** zitten — uprawiać najstarszy zawód / proceder świata,
 een scheve **schaats** rijden — zejść na złą drogę; źle się prowadzić,
 aan de **schoot** der aarde toevertrouwen — oddać kogoś ziemi; towarzyszyć komuś w
 ostatniej drodze,

de **strijd** gestreden hebben — pożegnać się ze światem doczesnym / pożegnać się z tym światem; przenieść się do niebieskiej chwały; przenieść się na tamten świat, boven zijn **theewater** — być na bańce, być na cyku,
 het **tijdelijke** met, voor het eeuwige verwisselen — pożegnać się ze światem doczesnym; przenieść się do wieczności,
 tot de **vaderen** verzameld worden — połączyć się z przodkami; przenieść się na łono Abrahama; pójść do Abrahama na piwo,
 zich **verdoen** — odebrać sobie życie,
 de **waarheid** geweld aandoen — mijać / rozmijać się z prawdą,
 de **weg** van alle vlees gaan — oddać ducha / duszę Bogu; oddać / wyzionąć ducha, hij werd **weggeroepen** — Bóg powołał go do siebie,
 iem. naar de andere **wereld** helpen, zenden — wyprawić kogoś na tamten świat,
 ter **wille** zijn — pójść komuś na rękę,
 ze heeft de **zaken** — właśnie dostała okres,
 onder de groene **zoden** liggen — wachać kwiatki od spodu.

Äquivalenztyp III. Dazu gehören 11 nl. euphemistische Phraseologismen, die im Pl. durch Umschreibungen wiedergegeben werden können.

aan **Bacchus** offeren — upijać się,
 de **bloemetjes** buitenzetten — romansować,
 aan zijn, haar **gerief** komen — osiągnąć orgazm,
 ertussen **knijpen** — wymykać się / wymknąć się; czmychać / czmychnąć,
 nu is hij uit zijn **lijden** verlost — on już nie cierpi; ± nastąpił kres cierpienia / męczarni,
 het **loodje** gelegd hebben — odejść z tego świata,
 aan de **scharrel** gaan, zijn — romansować,
Venus dienen, offeren — kochać się z kimś,
 iem. uit de **weg** ruimen — sprzątnąć kogoś,
 proletarisch **winkelen** — kraść z biedy towary w sklepach,
 zij hebben **woorden** — mają sprzeczkę.

Zusammenfassung

Auffallend ist die Tatsache, dass euphemistische Phraseologismen des Äquivalenztyps I und II am zahlreichsten vertreten sind und die des Äquivalenztyp III am wenigsten vorkommen. Das untersuchte Korpus umfasst 77 Euphemismen. Zum Äquivalenztyp I werden 29 euphemistische Phraseologismen gerechnet, die 37,66% des analysierten Korpus ausmachen. Zum Äquivalenztyp II gehören 37 euphemistische Phraseologismen, d.h. 48,05% des Korpus, und zum Äquivalenztyp III — 11 euphemistische Phraseologismen, die 14,28% des analysierten Korpus bilden. Das Ergebnis kann dahingehend interpretiert werden, dass die genetische Nichtverwandtschaft zwischen dem Nl. und Pl. auch in der geringen Übereinstimmung zwischen euphemistischen Phraseologismen dieser beiden Sprachen zum Ausdruck kommt. Bedeutsam ist in diesem Zusammenhang auch die Tatsache, dass nur 37,66% der untersuchten nl. euphemistischen Phraseologismen Entsprechungen im Pl. aufweisen, die

dieselbe Bedeutung und dieselbe Bildhaftigkeit aufweisen. Die euphemistischen Phraseologismen der Äquivalenztypen II und III machen insgesamt sogar 62,33% des untersuchten Korpus aus.

Bibliographie

- Bąk, Paweł (2012) *Euphemismen des Wirtschaftsdeutschen aus der Sicht der anthropozentrischen Linguistik*, Frankfurt am Main [etc.].
- Boon, Ton den (2008) *Van anders begaafd tot zwembandjes en 1098 bedekte termen*. Antwerpen.
- Coster, Marc De (2001) *Woordenboek van eufemismen en politiek correct taalgebruik*. Amsterdam [etc.].
- Dąbrowska, Anna (1993) *Eufemizmy współczesnego języka polskiego*. Wrocław.
- Dąbrowska, Anna (1998) *Słownik eufemizmów polskich, czyli w rzeczy mocno, w sposobie łagodnie*. Warszawa.
- Fleischer, Wolfgang (1992) *Phraseologie der deutschen Gegenwartssprache*. Tübingen.
- Lamarcq, Danny (1993) *Het latrinaire gebeuren. De geschiedenis van het w.c.*. Gent.
- Leinfellner, Elisabeth (1971) *Der Euphemismus in der politischen Sprache*. Berlin.
- Lewinson, Jacek (1999) *Słownik seksualizmów polskich*. Warszawa.
- Luchtenberg, Sigrid (1985) *Euphemismen im heutigen Deutsch*. Frankfurt am Main.
- Rada, Roberta (2001) *Tabus und Euphemismen in der deutschen Gegenwartssprache*. Budapest.
- Reinsma, Riemer (1992) *Prisma van de eufemismen. De knaldempers van de taal*. Utrecht.